

KRESŤAN

POLITICKÉ A SPOLOČENSKÉ KATOLICKÉ NOVINY
 VYCHÁDZAJÚ KAŽDÚ SOBOTU NA ŠESTNAST STRANÁCH.

<p>Predplatná cena: Na celý rok — — 4 koruny — hal. Na pol roka — — 2 " — " Na štvrt roka — — 1 " 20 " <i>Jednotlivé číslo 8 hal.</i></p>	<p>Zodpovedný redaktor: Dr. ALEXANDER ERNSZT, páp. komorník. Majiteľ a vydavateľ: JAN MOLNÁR.</p>	<p>Redakcia a vydavateľstvo: Budapešť, IV. ker., Ferencz-József-rakpart 27. szám. sem sa majú posielat' predplatky, jako dopisy do novin ohlášky a náhodné reklamácie. Cena jedného 5 stípcového nonpareill riadku 30 hl. Rukopisy sa naspak nedávajú.</p>
---	---	---

Nech žije Pápež a Kráľ Pius X.

Dňa 18. septembra bolo tomu päťdesiat rokov, čo prítomne slávne panujúci svätý Otec v Castelfranco vysvätený bol za kňaza. Na druhý deň v nedeľu, práve vo sviatok sedembolestnej Panny Marie, mladý kňaz po prve vstúpil k oltáru farského kostola v Riese, aby najčistejšiu a nepskvrnenú obeť obetoval najvyššiemu Bohu. Neďaleko oltára kľáčala jeho matka a plakala. Či vtedy materinské srdce jej tušilo, že tento najpeknejší deň jej života, deň radosti bude o päťdesiat rokov pre celý svet katolícky?

Pre celý svet katolícky? Na každý pád! *Lebo bez pápežstva není kresťanstva!* Kresťanstvo a pápežstvo sú v dejepise ľudskom tak úzko spojené, že si ich jedno bez druhého ani myslieť nemôžeme.

Čokolvek podujalo kedy kresťanstvo v zašlej minulosti ku vzdelaniu a osvete národov, stalo sa vždy kresťanstvom. Veľké obraty v stoliach stahovania sa národov, nie meč, lež kríž previedol. Tohoto ducha kríža ale, tento jedine možný základ civilizácie a vzdelanosti do srdca od Východu a Západu hrnúcich sa barbárskych národov na milióny, zaštepila ruka pápežov. Patrik, Adalbert, Bonifác, Dunstan, Kimenes, Cyrill a Method a všetci ostatní mužovia bez počtu, čo rozširovali kresťanstvo medzi národami európejskými, zvestovali slovo Božie, trpeli a život svoj za večnú pravdu ochotne obetovali z naloženia pápežov. Karol Veľký, Štefan, prvý kráľ Uhorska a veľa iných mocnárov a potentárov zväťého života v krutých bojoch proti pohanstvu za najhlavnejšiu úlohu svojho účinkovania

považovali, dľa všetkých síl svojich podporovať pápežov, aby nad barbárskym pohanstvom zvíťazilo kresťanstvo.

Proti barbarstvu a drzosti mravov bojovali pápežia cez celé stoličia. O najväčšom medzi nimi, Mikulašovi I. (858—867) píše istý učenec protestantský: «Jeho kňazská moc bola spasenosná, lebo to bola moc mravná, ktorá fedrovala, bránila a odmieňala čnosti, drsne nemravy barbárske ale karhala a pokutovala prísne. Táto moc aj nanajvyš bola potrebná v tehďajších železných časoch, keď ešte nebol verejnej mienky, ktorá aj kniežatom pravdu do očí povie». Regino zas v jeho chronike o Mikulašovi I. píše nasledovne: «Od časov sv. Rehora nebol pápeža na stolici sv. Petra, ktorého by porovnať bolo možno s Mikulašom. Krotil on kráľov a zúrlyvých tyranov, ako najvyšší panovník sveta. Ku nábožným biskupom a kňazom bol vlúdny a láskavý, ku zlým a nesvedomitým ale bol tvrdý a hrozný, tak že sa zo všetkým právom povedať môže, že v ňom svete zjavil sa druhý Eliáš». Podobných Eliášov ale mnoho sedelo na stolici sv. Petra, ako o tom svedčí dejepis národov, lebo žiadna ustanovizeň na tomto svete proti tyranstvu a bezúzdnosti, za slobodu národov nikdy nebojovala tolko, ako pápežstvo.

V mesiaci auguste roku 799. prišiel pápež Lev III. ku Karlovi Veľkému do hôr sasských. Nástupca sv. Petra pápež prišiel vtedy o pomoc prosiť nábožného a mohútného panovníka tehďajšieho sveta. — Jedna čiastka rimskej šľachty 25. apríla 799. napadla pápeža a pokalíčila pri verejnom pochode. Pápež v čas nočný opustil mesto Rím a pospiechal ku mocnému cisárovi

do Paderbornu. Cisárové vojská tri rázy padli na kolena pred staručkým pápežom. Sám cisár a jeho bojovníci vyfasili meče a zložili prisahu, že pápeža do Rímu zavedú. Karol Veľký aj uzavrel pokoj so sasským národom a pápeža Leva III. už 29. novembra voviedol slávnostne do baziliky sv. Petra.

Láska a vernosť ku nástupcovi sv. Petra, ktorá za prastarých časov oduševnila drzých bojovníkov ku prisaha, že obránia prenasledovaného pápeža, žije ešte po dnes v každom srdci katolíkov. Milliony a milliony národov po celom svete obracajú aj dnes svoje oči ku svätému mestu Rímu. Na prestole sv. Petra sedí tam muž pochodiaci z nízkeho stavu pospolitého ľudu a ako námestník Krista Pána ridi a spravuje kráľovstvo jeho na zemi, cirkev, ku blahu všetkých národov terajšieho sveta. Nepriateli pápežstva ako prenasledovali za starých časov Leva III., že prinútený bol pomoc hľadať u mocného cisára Karla Veľkého, tak prenasledujú pápežov aj teraz. Už to je sama v sebe ukrutná nespravodlivosť, že na vidomoči celého sveta ozbijali pápeža o jeho pozemky, o to malé kráľovstvo, ktoré ako dedičstvo sv. Petra dostal vdar od cisára Karla Veľkého. Ešte ukrutnejšia nespravodlivosť je ale, že viditeľná hlava katolíckej cirkvi, námestník Krista Pána na zemi, najvyšší duchovný predstavený vyše štyristo millionov katolíkov, takrečeno väzňom je vo Vatikáne, Leva III. obránil Karol Veľký, prítomne nikoho nieto, čo by obránil zarovnak prenasledovaného Piusa X. Ponevác na zemi neni teraz mocnára, čo by prenasledovaného prítomne pápeža bránil, jediná nádej skladá v Bohu všemohúcom. I nám treba, zvlášte v tento čas jubilárny, úpenlive prosit Otca nebeského, aby posilňoval a ku blahu národov na mnohé letá predĺžil vek pápeža Piusa X.

Nepočetné zástupy putujú teraz do svätého mesta, aby u hrobov sv. apoštolov vyprosili si božských milostí. Pripojme sa aspoň v myšlienkach ku týmto zástupom, spojme sa s nimi vo vrúcnych modlitbách, prosme Boha Otca v nebesiach, aby chránil kráľovstvo Syna svojho na zemi a miestodržiteľovi jeho pápežovi Piusovi X. poskytnul blahého a dlhého panovania.

Nech žije Pápež Kráľ Pius X.

VIII. valné shromaždenie katolíkov Uhorska.

Druhý deň.

S pondelkom akožto druhým dňom, začaly sa najväznejšie práce shromaždenia. O pol 9. ráno bola na postavenom oltáre v priemyselnom paláci slávnostná svätá omša s «Veni Sancte». Svätú omšu slúžil rožňavský biskup Ludvik Balás s početným pomocníctvom.

Vo veľkom počte prítomné obecenstvo rozišlo sa po svätej omši a v menších, väčších oddieloch súčasnilo sa pri jednotlivých shromaždeniach, ktoré tohoto predpoludnia začaly svoje účinkovanie. V priemyselníckej palote vydržoval sa Kongress Eucharistický a valné shromaždenie Jednoty Katolíckeho Ľudu. — Valné shromaždenia vydržovali krom vyšspomenutých nasledujúce spolky a družstvá:

Spolok Školských Bratov.

Predseda gróf Aladár Zichy privítal prítomných krásnou rečou a zahájil valné shromaždenie.

Karol Tóth, správca spolku podal zprávu o účinkovaní Spolku Školských Bratov, pri čom vyzdvihol, ako veľmi schváluje svätý Otec, rímsky pápež, účinkovanie tejto kongregácie.

Podaná bola ďalej zpráva o prijmoch a výdavkoch spolku, ktorú shromaždenie s pochvalou vzalo v známosť.

Dr. Ottokár Prohászka, biskup stolnobeogradský predostrel návrh, aby cieľom rozštrovania spolku po vidiekoch utvorené byly miestne stredišťa. Shromaždenie tento návrh jednohlasne vzalo z námósť a s tým sa zakončilo.

Shromaždenie Spolku Katolíckej Tlače.

Spolok ku podporovaniu katolíckej tlače vydržoval shromaždenie v sieni Svätoštefanskej Spoločnosti. Na shromaždení boli prítomní: Dr. Ottokár Prohászka, biskup stolnobeogradský, opát dr. Franc Blaskovics, kanonik Julius Vajdics, dr. Akúsius Mihályfi, professor university, praelát Karol Kanter, Jozef Gerely, Ján Sziklay a Michal Török redaktori, pravotár dr. Jozef Dolenez, dr. Karol Kmetykó, Mikuláš Griger a mnohí iní.

Biskup dr. Ottokár Prohászka zahájil shro-

maždenie, po čom rečnili: Redaktor Michal *Török* o katolíckej tlači, dr. Karol *Kmetykó* o nových spôsoboch podporovania katolíckej tlače, dr. Jozef *Dolenecz* o významnosti katolíckej tlače vo verejnos hospodárskom ohlade.

Biskup dr. Ottokár Prohászka zaklúčil rečou shromaždenie a prial spolku božského požehnania.

Shromaždenie katolíckej patronáže.

Katolícka patronáž, spolok ochrany opustených detí vydržoval tiež valné shromaždenie, na ktorom prítomní boli: Gróf Ferdinand Zichy, dr. Ottokár Prohászka, biskup stolnobelohradský, pápežský protonotár gróf Peter Vay, gróf Móric Pálffy, praelát Karol Kanter, kanonik Alexander Giesswein, dr. Julius Baranszky, P. Štefan Soós, dr. Akúsius Mihályfi, Ferdinand Bernolák, grófka Lídia Zichy a mnoho katolíckych panien a pánov.

Dr. Alexander *Giesswein*, kanonik a krajin-ský vyslanec, ako predseda zahájil shromaždenie a držal prednášku «O ochrane opustených detí akožto o úluhe sociálnej».

Dr. Ferdinand *Bernolák*, professor právnickej akadémie podal zprávu o účinkovaní spolku.

Morvay, duchovný trestnice držal prednášku o humanizme.

Dr. Tihamér *Erödy* rečnil o «spoločnosti a a životných pomeroch mravnej záhube a poklesku vystavenej mládeže».

Po prednáškach predseda zakončil shromaždenie.

Shromaždenie spolku sv. Františka Regis.

Shromaždenie zahájil gróf Ferdinand Zichy a poukázal vo svojej reči na blahonosné účinkovanie tohoto spolku zvlášte medzi chudobou. Práve z tejto príčiny potrebné je, — podotknul ďalej predseda — aby katolícke obecnstvo tento spolok podporovalo, tak mravne, ako i hmotne.

Po zahájení shromaždenia držal reč professor university dr. Akúsius *Mihályfi* o divých manželstvách.

Kaplán Béla *Zatkovich* podal zprávu o účinkovaní spolku. Z tejto zprávy vysvitá: Roku 1907. obrátilo sa na kanceláriu spolku 823 párov, to jest 1640 osôb. Z týchto soso bášilo sa zákonne 710 párov. Behom roku 1908. hlásilo sa ku spolku 915 párov. Z týchto sa soso bášilo 776 párov.

Od tých čias, čo tento spolok účinkuje, teda

od roku 1901—1908. s pomocou spolku soso bášilo sa 4583 párov. Nemanželských detí sa legitimovalo 8784. Výdavky spolku na tieto ciele obnášajú v týchto osem rokoch 45.410 korún 30 halierov.

Prítomní vzali zprávu v známosť a predseda gróf Ferdinand Zichy, keď opätne odporúčal pozornosti katolíckeho obecnstva tento, pre chudobu zvlášte blahonosný spolok, zaklúčil shromaždenie.

Eucharistický kongress.

Kongress eucharistický, to jest hlbokej poklony najsvätejšej sviatosti oltárnej, otvoril gróf G. Karol *Mailáth*, biskup sedmohradský pred početným obecnstvom duchovenstva, svet-ských pánov, panien a pospolitého ľudu skutocnými apoštolskými slorami.

Dr. Melchior *Takács*, praepošt z Jaszova držal prednášku o predmete: «Prevelebná sviatosť oltárna je zálohom lásky Kristovej».

Koloman *Schwartz*, professor prešporský rečnil o pochope slobody.

Predseda, biskup gróf *Mailáth* zaklúčil kongress, keď poukázal na to, ak veľmi osožné je, keď cieľom sdokonálenia duševného života dospeli veriaci, nadovšetko ale mládež, často pristupujú ku svätému prijímaniu.

Kongress Jednoty Katolíckeho Ľudu.

Pri ohromnom množstve katolíckeho obecnstva vydržovaný bol kongress Jednoty Katolíckeho Ľudu.

Kongress zahájil predseda Jednoty Štefan *Rakovszky*. Po zahájení a srdečnom uvítaní prítomných začal svoju reč nasledovne:

«Velkej práci hľadeli sme v ústrety a ešte ani osem mesiacov neminulo a naša práca dosiahla veľkých úspechov, desaťtisíc členov Jednoty poriadlo na tento čas na stodvadsaťtisíc, (Hlučné éljen.) Táto Jednota utvorila sa pod heslom: Konec je katolicizmu deklamovania, nastúpiť musí teraz katolicizmus skutkov. (Hlučné schvalovanie a potlesk.) Tento katolicizmus skutkov som ja vysvetlil. Vysvetlil som ho, keď som z jednej strany dokázal, že neni v krajine ničoho, čo by tak opovázlive a beztréstne napádali, ako katolicizmus. (Tak je! Výkriky: Zsilinszky.) Nereba prosím všetko vážne ponímať, veď príde-

me aj na to. (Smiech.) Za druhé som sa osvedčil, že keď utvoríme Jednotu Katolíckeho Ludu, my katolíci nechceme nikoho napádať a preto si vyprosíme, aby bárs kto nás katolíkov napádal, (Tak je) aby sme tomuto väčšieho dôrazu dali, preto sme utvorili Jednotu Katolíckeho Ludu. (Hlučné schvalovanie a potlesk.)

Dakto z prítomných spomenul tu istú udalosť predošlých dní a ja som na to povedal, že tú netreba veľmi vážne brať. Ja si každého protivníka vážim, kým mi je statočným protivníkom. Statočného protivníka najprvšou povinnosťou je, aby bojoval poctivou zbraňou.

Zsilinszky (Abcug!) Prosím, prosím! Zsilinszky nespokojný štátny sekretár na pokoji (Smiech a potlesk) nezodpovedal tejto najprvšej povinnosti, lebo on urážal síce katolicizmus skutkov, lež moje dve vysvetlenia, ktoré som ja vtedy k tomuto pripojil, snáď následkom slabosti jeho pamäti (Výkrik: Mäkne mu rozum!) zabudol spomenúť. Jeho napadnutie bolo ohavné! (Tak je!) Jeho napadnutie bolo surové!

Ja toto napadnutie neberem vážne. Dvoch chýb by sme sa dopustili, ctený Kongress, čomu by sa Zsilinszky veľmi tešil. Prvá chyba by bola, keby sme naň volačo dali. (Smiech.) Druhá chyba by ale bola, keby sme s jeho hrubianskými výbuchami identifikovali všetkých protestantov Uhorska.

Ctený Kongress! Zlomyselne, nesvedomite a vedený podlými zámerami, lebo k tomu inej pohnútky ani nemohol mať, (Tak je!) povedal pán štátny sekretár na pokoji, Zsilinszky, «že náboženská vojna u nás nevyhnutelne nastane» — a prevracajúc oči, dodal k tomu: — «žialbohu!» Nuž tento jeho žiaľ ja idem utíšiť. *Tu z tohoto miesta sa osvedčujem, že Uhorsko nikdy nebolo viac vzdialené od náboženskej vojny, ako práve teraz».*

Predseda zahájil kongress a po utíšení ovácií držal reč

Dr. Julius Vározy, arcibiskup kaločský. S radosťou konštatoval, že sa katolícka Jednota tak mohútne šíri a behom osem mesiacov z desaťtisíc priastla na 120 tisíc členov.

Gróf Ferdinand Zichy, keď pri všestrannom hlučnom potlesku pozdravil prítomných, dokázal, ak veľmi je potrebná tak krajine, ako aj celému obyvateľstvu Jednota Katolíckeho Ludu.

Dr. Géza Hellebronth líčil čilými farbami zkazonosné snáhy socialdemokratov, ktorí vo verejnom živote všetko chcjú na ruby obrátiť, nevedia ale ani pre krajinu, ani pre ľud nič dobrého preukázať.

Dr. Mikuláš Zboray rečnil o významnosti katolíckej Jednoty, vyzval katolícke obecnstvo, aby sa nie len ku zástave Jednoty pripojilo, lež aj ubiedeným pomáhalo dľa možnosti

Štefan Haller, tajomník Jednoty predostrel zprávu o účinkovaní katolíckej Jednoty a keď dr. Julius Vározy, arcibiskup kaločský prítomným udelil požehnanie, predseda Štefan Rakovszky zakľúčil kongress.

Vydržiavaly ešte zasadnutia: *Družstvo Katechetov a Literárny Pázmány-spolok Krajinský.*

Prvé verejné zasadnutie.

Pri ohromnom počte obecnstva všetkých tried verejného života a výtečníkov katolíckych vydržiavalo sa prvé verejné zasadnutie valného shromaždenia v pondelok, 14. septembra o 5. hodine večer.

Predseda gróf Ján Zichy po zahájení zasadnutia oznámil, že jeho veličenstvo kráľ cestou kabinetnej kancelárie ďakoval za pozdrav valného shromaždenia.

Po prečítaní kráľovského telegramu, rečnil gróf Mikuláš Széchenyi, biskup rábsky o kresťanskej láske a o humanizme. Kresťanská láska zakladá sa na náboženstve a preto prevyšuje chladný, zovňajší humanizmus.

Dr. Julius Jánoky-Madocsányi rečnil o centralizácii v kresťanskom poňatí. Dokázal, že konečná konklusia centralizácie je heslo: «Štát som ja!» Reč svoju zakončil slovami: «Katolícke náboženstvo potrebuje slobodu, lež tisíckrát viacej potrebuje sloboda náboženstvo katolícke».

Dr. Ottokár Prohászka, biskup stolnobelohradský rečnil o modernizme a o katolicizme.

Po hlučných ováciach, aké nasledovaly za touto rečou, predseda zakľúčil prvé verejné zasadnutie valného shromaždenia.

Tretí deň.

Druhé verejné zasadnutie.

Katolícke obecnstvo ešte i v tretí deň hrnulo sa vo veľkom počte ku priemyselnému palácu,

kde VIII. valné shromáždenie katolíkov Uhorska II. verejné zasadnutie vydržovalo. Zasadnutie toto po svätej ouši zahájil podpredseda Ludvik *Matyasovszky*, po čom rečnil

Dr. Engelbert *Mázy* o vnútorných a zovnútorých prekážkach kresťanskej výchovy v stredných školách.

Potom boli prečítané nepočetné telegrafické pozdravy, aké katolícke notability odoslali valnému shromáždeniu zo všetkých strán krajiny. Za tým držal prednášku

Dr. Franc *Szemlér* o nenahraditeľnosti sviatosti stavu manželského.

Dr. Akúsius *Mihályfi* o pornografii a jej hrozných následkoch.

Početné obecnstvo všestrannou pozornosťou slyšalo prednášky, zasadnutie zaključil podpredseda Ludvik *Matyasovszky*.

Zasadnutia odborných tried.

V zasadnutí socialnej odbornej triedy predsedal biskup košický dr. August *Fischer-Colbrie*. Návrhy predostreli: Karol *Huszár*: O vymenení párbéru. Daniel *Keményffy*: O katolíckej autonomii. Karol *Huszár*: O podpore katolíckych robotníkov a malých hospodárov pri obrábaní, alebo do prenájmu dávanií majetkov zo stránky katolíckych veľkostatkárov. Dr. Julius *Moldoványi*: O uvedení nedeľného odpočinku a zatváraní krčiem v nedeľu a vo sviatok.

Odborná trieda katolíckych tovaryšských spolkov. Predsedal dr. Julius *Városov*, arcibiskup kaločský. Dr. Julius *Töttösy* predostrel návrh nových všeobecných štatútov pre kat. spolky. Praelát dr. Georg *Andor* držal prednášku: «Nový priemyselný zákon a katolícke spolky tovaryšské».

Zatvorené zasadnutie.

V zatvorenom zasadnutí v mestskej reďute vydržovanom pojednávalo sa o rezolučných návrhoch odborných tried. Po dlhých pojednávaniach prijaté boli všetky rezolučné návrhy.

Tretie verejné zasadnutie.

V prítomnosti arcibiskupa kaločského, dra Juliusa *Városoho*, biskupov Juliusa *Firczák*, dra Augusta *Fischer-Colbrie* a početného obecnstva podpredseda Ludvik *Matyasovszky* zahájil zasadnutie a rečnili:

Dr. Ján *Dudek* o cirkevných majetkoch.

Gróf Ferdinand *Zichy* poďakoval sa vrúcnyimi slovami, že v tomto valnom shromáždení pojednávaly sa všetky otázky, ktoré sa verejného a súkromného života katolíckeho týkajú. Reč staručkého vodcu katolíkov Uhorska nasledovali frenetičné manifestácie.

Ludvik *Balás*, biskup rožňavský držal záverečnú reč, v ktorej vyvinul, že trieda robotnícka len vtedy prísť môže ku svojim politickým právam, keď sa postaví na jedine pravé stanovisko kresťanské.

VIII. valné shromáždenie katolíkov Uhorska zakončilo slávnostné «Te Deum».

Zpráva «Jednoty Katolíckeho Ludu».

Od 1. januára 1908. — do 31. augusta 1908. (Podaná na kongresse katolíckej Jednoty v čas VIII. valného shromáždenia katolíkov Uhorska.)

Počet členov roku 1907: 10.000. Dňa 31. augusta roku 1908: 122.780. Z pomedzi týchto je: Maďarov 80.270, Nemcov 19.414, Slovákov 20.792, Bunyevácv 2004. Prírast počtu členov: 112.780.

Organizačné účinkovanie.

V Jednote Katolíckeho Ludu začalo sa organizačné účinkovanie v zmysle zvláštnych štatútov v mesiaci januári b. r. Týchto osem mesiacov venovali sme úplne agitácii, lebo čo by stály tie najvznešenejšie ciele Jednoty, keby sme nemali ku jejich prevedeniu potrebných členov? Deväť desiatin účinnosti katolíckej Jednoty obrátili sme preto ku sbieraniu členov.

Päť porád držali sme v jednotlivých biskupstvách a deväť veľkých konferencií v jednotlivých stoliciach. Senát vydržoval 31 zasadnutí a direkcia 2 zasadnutia. Krom toho sme mali jedno valné a jedno slávnostné shromáždenie. Vynímajúc letných mesiacov, odbavovali sme každý mesiac po celej krajine agitacionálne dni a v každý taký deň 200—250 shromáždení.— Behom osem mesiacov vydržovali sme teda súhrnom 1620 ľudových shromáždení Katolíckej Jednoty.

Letáky a príslušné spisy členov.

Sošity, ako príslušné spisy členov od 5-ho čísla zväčšili sme zo 16 na 32 tlačných strán.

Posiaľ vyšlo 7 sošitov zvlášte poučného obsahu v 600.000 výtiskoch. Summa exemplárov iného agitacionátneho tlačiva a letákov prevýšila už posiaľ jedon million. Nasleduje teraz sošit 9. a 10. a na miesto 8. sošitu kalendár na vyše, ako 200 stranách tlačný, tak že počet rozšíreného posiaľ tlačiva nášho dosiahne, ba snád aj prevýši 3 milliony. — Toto každému členovi, ako príslušnosť, aspoň na 500 stranách zdarma poslané tlačivo je odsluha za tú *jednu korunu*, ktorú Jednota od každého člena svojho inkasuje. Týmto spôsobom Jednota Katolíckeho Ludu poučovať chce svojich členov, aby porozumeli úlohám socialného a kulturného vývinu a na uplatnení nových reformí na poli zákonodarstva, spolkového a spoločenského života spoluúčinkovať mohli.

L'udové kancelárie.

Tieto sú doteraz len v Rábe, Temesváre a Gyulafehérváre utvorené a podáva sa v nich ludu rada zdarma vo všetkých právnych záležitostiach. Každé dotazovanie sa na písme, v listoch, posielala sa na kanceláriu stredišťa. Kancelária stredišťa dala posiaľ právnu radu v 920 pádoch písomne a v 200 i viacej pádoch ústne. V Budapešti zaoberá sa s týmito záležitosťami 12 advokátov. Doposiaľ odbavila ústredná kancelária 23.729 záležitostí.

Programm práce pre nasledujúci rok

poskytne zvláštne úlohy tak stredišťu, ako aj jednotlivým organizáciám zodpovedné. Ulohou stredišťa bude ludové kancelárie vybudovať na základe dosiahnutých zkuseností, pokračovať v organizácii po vidieku, zastávať katolícke záujmy a cieľom podporovania našej veci hľadať a potrebovať zodpovedné prostriedky.

Katolícka Jednota chce byť pevninou a duchovnou pokladnicou všetkým katolíkom a preto pre svojich členov zamýšľa zariadiť bibliotéku, v ktorej posbiera a prístupnými im učiní všetky odbory vedecké. — Druhá čiastka programu našej práce, týka sa organizácii miestnych správov a vodcov skupenín.

1. Predovšetkým neustále treba pokračovať v agitácii, aby sa ku nám pripojili všetci bratia naši katolícki.

2. Jednota Katolíckeho Ludu utvorená musí byť v každej obci na základe jej potvrdených

stanov; všade musia byť vyvolení miestni správcovia a vodcovia skupenín.

3. Porady majú byť vydržiavané cieľom pretriasania nasledujúcich a podobných otázok: Najnovšie premeny hospodárske; vplyv terajšieho vývinu na triedy hospodárske; ako si máme vo spolkoch pomáhať; moderný robotník; hospodárske a industrialné otázky; otázka bydlísk; verejné robotníctvo; alkoholizmus; ochrana mládeže; otázka ženského pohlavia; katolícka tlač; politika v obciach; potrebné a možné organizácie hospodárske; sdokonalenie jestvujúcich spolkov.

4. Programm na budúci rok musí sa sostiaviť. Kolko shromaždení budeme vydržiavať a s akým programmom? Čo by sa malo previesť v živote jednotlivých obcí? Akým úlohám zodpovedajú naše sily? atď.

Našu organizáciu musíme natchnúť čilou silou a len tak si zabezpečíme a rozmnožíme dosiahle posiaľ úspechy. Vážnou prácou a vytrvalosťou prideme ku cieľu.

Jednota Katolíckeho L'udu
IV., Františkánsky plac číslo 7.,
III. schody I. 7.

POLITICKÉ CHÝRY.

Terrorizmus socialdemokratov.

Socialdemokrati už od dlhšieho času pracovali na tom, aby prekazili vydržiavanie valného shromaždenia katolíkov. Držali porady, vypisovali v jejich ohavných plátkoch a skutočne sa na tom usniesli, že 13. septembra, popoludní o tretej hodine, teda v ten istý čas, ako katolíci, vydržiavať budú aj oni veľké shromaždenie. Aj ho vydržiavali. O 3. hodine sošlo sa socialdemokratov hŕba na Aréna-placi v mestskom lesíku, neďaleko priemyselného paláca, kde mali katolíci valné shromaždenie. Keď už tých červených dosť bolo pohromade žid Jakub *Weltner* zahájil to shromaždenie rečou, ktorou tupil a hanil katolicizmus najohavnejším spôsobom. Po tom zahájení držal reč o volebnom práve žid *Ludvik Tarczai*. Za tým rečnil August *Pelczéder* o klerikalizme. Tento červený rečník opovážil sa protestovať proti tomu, že katolíci na ulicu vynášajú náboženstvo a osvedčil sa, že si robotníctvo nedá ukrátiť to právo, aké má na ulicu. Jakub *Weltner* predložil potom návrh, aby

z tohoto shromáždenia telegrafické pozdravy poslali na Tolstoja do Ruska a na socialdemokratov do Nemecka. Jakub Weltner prv než to shromáždenie zatvoril, vyzval červených «elvtáršov», aby, keď im mestský kapitán pochod cez Andrásy-cestu nedovolil čo najviac išlo ich na Andrásy-cestu a keď tade katolíci s pochodom pôjdu, postavili sa na ľavú stranu cesty.

Červení «elvtárši» poslúchali svojho židovského vodcu Weltnera a ako sa katolícky pochod ku nim približoval, dali sa vykrikovať a nadovšetko kňazstvu nadávali. Viacerí z nich ale neboli s tým spokojní. — Kamením a blatom začali hádzať. V jednom koči viezli sa dvaja starí kňazi, socialdemokrati hádzali do nich kamením a jedného starého kňaza tak trafili v slychy, že ho krv zaliala. Blatom hádzali do koča arcibiskupa kaločského, Városyho a do koča biskupa stolnobelohradského, dr. Ottokára Prohászku. Červení «elvtárši» predstavili sa jedným slovom, ako diví Iudožrúti z najtmavšej Afriky.

Polícaj, rozumie sa, prísne proti nim zakročila a ponevác nechceli ustúpiť, viacerých ranila a kabáty im náležite vyprášila. Z výstupníkov kapitanátu VII. okresu predvedení boli nasledujúci:

Móric Lichtmann žid, Franc Fleischmann žid, Jozef Fazekas katolík, Julius Eisengiesser žid, Jozef Kovács žid, Julius Sovis katolík, Leopold Koloman Kohn žid, Ernest Weisz žid, Artur Lakner žid, Imrich Banóczy katolík, Alexander Sisak žid, Alexander Szóviusz ref., Ludvik Mendegge ref., Julius Molnár žid, Zdenko Panics gr. katolík, Anton Chladek ref., Jakub Deutsch žid, Jozef Willmann kat., Ludvik Südi ref., Desider Derkai ev., Zoltán Aczél ev., Ludvik Eibicht žid., Jozef Bücher žid, Jozef Tót, katolík, Jozef Bruck žid, Izák Mayersohn žid. — Proti všetkým je zavedené pokračovanie pre rušenie náboženstva.

Z výsudanej zpravy vidno zrejme, že vztekly útok proti valnému shromáždeniu katolíkov Uhorska zaviedli židi a niekoľkí zaslepení kresťani. Toto je hrozná urážka nie len pre katolícke valné shromáždenie, lež pre katolicizmus celej krajiny. Na toto treba tú odpoveď dať, od mesta do mesta, od dediny do dediny, že katolíci celej krajiny spoja sa v jednom tábore Jednoty Katolíckeho Ľudu.

Katolícky sjazd v Budapešti a Štefan Rakovszky.

«Ľudové Noviny» píšu posmešne o VIII. valnom shromáždení, ako všetky noviny židovské a socialdemokratické. Len sa posmievať! Do Jednoty Katolíckeho Ľudu sa už 20.792 (dvadsaťtisíc) Slovákov dalo za členov zapísať.

Účtovanie.

Koloman *Brestyenzsky*, vyslanec kresťanskej Ľudovej strany okresu prievidského držal v nedeľu 20. septembra účtovnú reč v Prievidzi za ohromného počtu voličov a obecnstva z mesta a okolia. Prítomní boli na tomto zriedkave vynímajúcom účtovaní aj vyslanecovia Edmund Beniczky a dr. Alexander Ernzt. Po

účtovaní o okres veda zaslúženého vyslanca Kolomana Brestyenzskyho povedal ľudu reč dr. Alexander Ernzt, ktorá na prítomných hlboký dôjem urobila. Početné obocentstvo rozišlo sa s hlučnými manifestáciami na prítomných krajinských vyslancov a na kresťanskú ľudovú stranu.

Porada kresťanskej Ľudovej strany.

Kresťanská Ľudová strana držala 22. septembra b. r. poradu vo vlastnom kruhu. — Porade predsedal Štefan Rakovszky a prítomní boli: Ján Molnár, Franc Buzáth, Mikuláš Zboray, Edmund Beniczky, Béla Nyáry, Béla Csitáry, Karol Wildfeuer, Julius Jánoky-Madocsány, Georg Szmrecsányi, Karol Hencz, Alexander Simonyi-Semadam, Štefan Adamovich a Koloman Brestyenzsky. Po zahájení porady vyvolení boli za riadnych členov delegácii: Franc Buzáth, gróf Géza Mailáth, Ján Molnár, Béla Rakovszky a Mikuláš Zboray. Za náhradného člena vyvolený je Georg Szmrecsányi. Za referentov ku jednotlivým torbám ministerským vyvolení sú: menšie torby Franc Buzáth, ministerstvo vnútra Karol Hencz, ministerstvo honvéd. Edmund Beniczky, minist. orby dr. Alexander Ernzt, ministerstvo obchodu Georg Szmrecsányi, ministerstvo pravosúdia Alexander Simonyi-Semadam, ministerstvo finančných záležitostí Béla Rakovszky, ministerstvo výučby a kultu Béla Nyáry.

Snemovňa.

Po letných prázdninách držala krajinská snemovňa prvé zasadnutie v utorok, 22. septembra.

BESEDNICA.

Volenie ženy.

Keď Viktor Tomanek dosiahol štyriadvadsiaty rok veku svojho, rodičia jednoducho boli netrepezivejší. Tento mladík bol ich jediný dieťa a najvrednejšia ich túžba bola, aby sa čím najskorej oženil.

Bývali na svojom vlastnom majeri. Mali všetko, čo im len srdce zažiadalo. Ale najdrahší poklad, lesk ich očí bol jedináček. Pre tohoto žili, pre tohoto pracovali. Tento mladík bol všetka ich nádej, všetka blaženosť, jediný cieľ ich života. Tento jedináček bol, s ktorým sa nevedeli ani jedon deň, ani na jediný jedon deň rozlúčiť. Od tej minúty, čo uzrel Božie svetlo, mali ho na zreteli. Či by bola vedela jeho matka aj len jedon deň bez toho byť, aby svojho jedináčka nevidela? — So starostlivou láskavosťou dali ho doma vychovávať, ale z očí ho ani na deň nezapustili.

Takto riastol Viktor, maznaný od otca a od matky. A aj z neho stal sa gazda na v dobrom stave udržia-

vanom otcovom majetku. To veľké maznanie ale práve nebolo mu na farchu, lebo tak bol vychovávaný, aby si ani netúžil za hlučným, neznámym svetom. Tu na majeri cítil sa on opravdu blažene. Keď na jar odrastajúce osenie mohol obzerať, alebo keď sa mohol v lete podvečer medzi vlnistými klasmi prechádzať. Z príležitosti jasenných poľovačiek, keď bola u nich veľká spoločnosť, prečo by si bol žiadal preč z domu? Ešte aj v zime sa dobre cítil vo veľkom bielom tichu. Vtiahli sa pekne do dobre teplej jedálne a zahráli sa na karty v trojku s otcom a s matkou.

Od majera asi na hodinu bolo jedno väčšie mesto. Viktor nikdy neprejavoval jakúsi zvláštnu vôľu, aby sa tam zaviezol. A keď už mal nevyhnutelnú prácu v meste taký bol blažený, keď po pol dňovej vzdialenosti mohol uháňať po piesočnatej ceste zase nazpät' do majera.

Tiež sa mu srdce zatriaslo, keď zvrtnúť sa do dlhého stromoradia, zazrel išpánov dom.

Tu riadne zvyknul postáť, aby sa vyzvedal, čo sa stalo na majeri, kým on bol von z domu a aby prehovoril niekoľko slov s Katinkou, s peknou dcéruškou išpánovou.

Takto došiel Viktor Tomanek ku štyriadvadiasemu roku svojho života. Rodičia, ktorých celé srdce zaplnila láska ku ich jedináčkovi, veľú už počali byť netrepežliví. Jakási neobyčajná túžba opanovala ich srdce. Ani neviem, čím to pomenovať? Asnád túžba po vyvinovaní sa rodu. Boli by ľúbili čím skorej vidieť jednu malú, okrúhlu, milú, usmievavú ženičku popri ich jedináčkovi. A . . . a . . . veľmi, veľmi túžili už za jedným malým spoluhráčom. Márne je, keď starneme, zase len túžime sa prinavrútiť ku hre. Teda aj Tomanekovi túžili za jedným malým spoluhráčom. Za jednou maličkou hábikou. Za jedným pápaťom ich Viktora. Za jedným drahým vnučatom. Chlapec či dievča, to je už všetko jedno! Ba nech bude aj chlapec, ba aj dievča, aby mali aj dvoch spoluhráčov. A už sa aj dohrýzali jedon s druhým, že ktorého bude lepšie ľubiť malé vnuča a že či bude mať oči svetlé a belavé vlasy?

(Dokončenie nasleduje.)

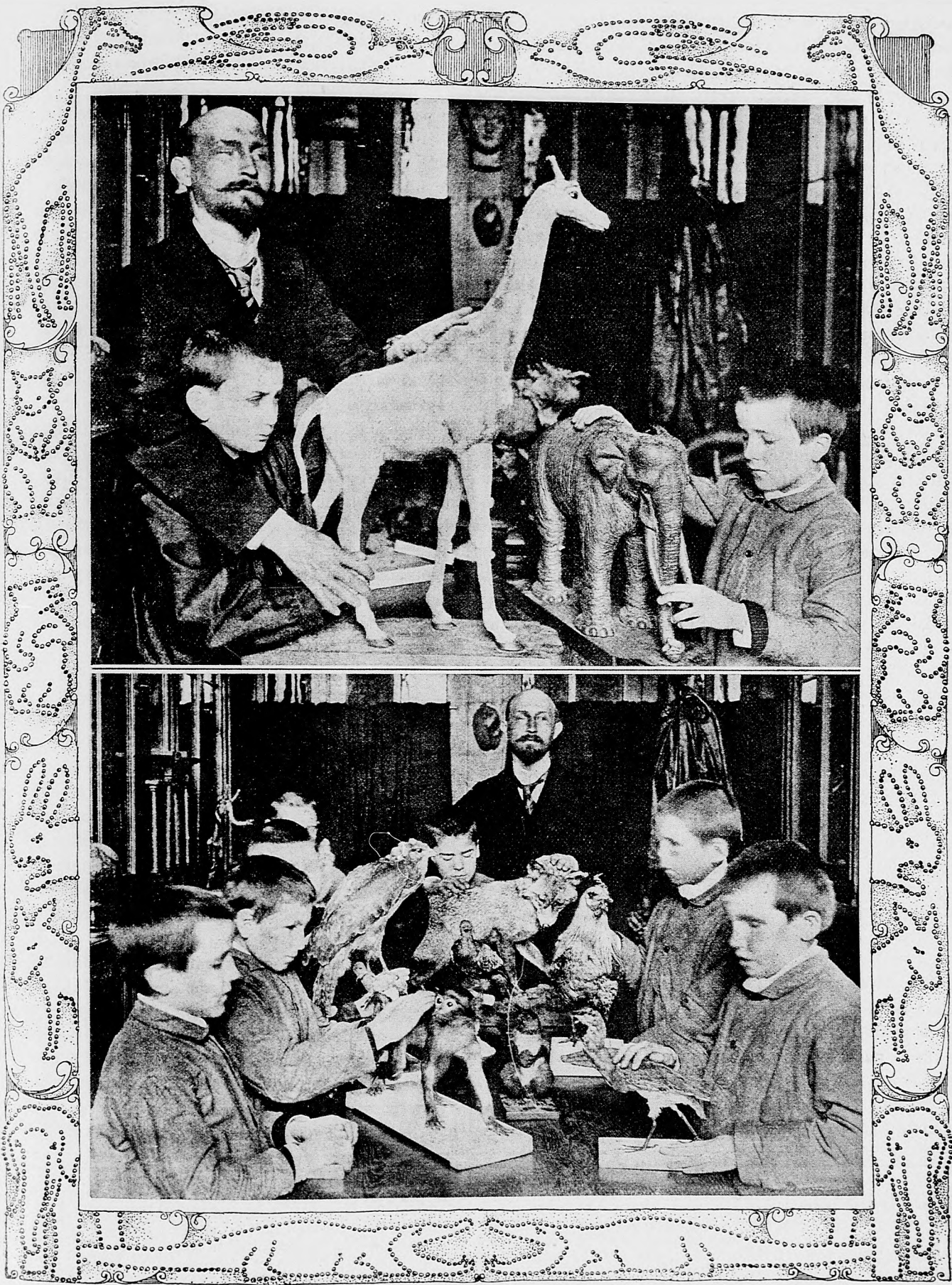
CHÝRNIK.

Jeho veličenstvo kráľ navrátiac sa 18. septembra z veľkých manévrov teší sa najlepšiemu zdraviu. V nedeľu ráno o 8 hodine prítomný bol v kaplnke kráľovského hradu na sv. omši, ktorú odbavovali z príležitosti 50-ročného kňazského jubileuma pápeža Pia X. a potom prešiel sa po zahrade kráľovského hradu a celé predpoludnie vybavoval štátne záležitosti. Jeho ve-

ličnenstvo v nedeľu popoludní o 2. hodine prijal ministra vnútorných záležitostí, grófa Juliusa Andrásyho na osobitom výsluchu, ktorý trval vyše hodiny. Kráľ počas svojho pobytu v Budapešti 21. septembra dával prvý raz všeobecný výsluch.

Mládež u pápeža. Účastníci kongresu katolíckej mládeže 17. septembra prišli do Vatikánu, kde ich pápež prijal. Mládež srdečné ovácie pripravila pápežovi, ktorý sa poďakoval za poklonu a ku nábožnosti povzbudzoval mladíkov. Pápež potom poukázal na eucharistický kongres, ktorý sa v protestantskom Londýne vydržoval a na ktorom sa 2000 dietok zúčastnilo. — Spojiť sa musíme, — riekol, — aby sa všetci dissidenti sveta navrátili a okolo jedného pastiera shromáždili. Pápež potom udelil prítomným požehnanie.

Chýry z biskupstva košického. Osvietený pán biskup August Fischer Colbrié vo veľkom nebezpečenstve života nachodil sa 13. septembra. V ten deň ráno totiž išol na VIII. valné shromáždenie katolíkov Uhorska do Budapešte. Košický rýchlik o 1. hodine 55. minútach popoludní mal dojachať na východné nádražie budapeštianske, tam ale pred stanicou vrazil do druhého vlaku, ktorý na tých istých kolajniciach stál. Srážka bola tak silná, že sa rušne a niekoľko vozňov vlaku na prach dolámaly, dvoch konduktorov zabilo, viacej železničných zamestnancov ťažko poranilo. Osvietený pán biskup prozreteľnosťou božskou bol zachránený, ačpráve vozeň v jeho susedstve na kusy bol dolámaný. Cestujúcim krom jedného duchovného nič sa nestalo. Po šťastlivom oslobodení z hrozného nebezpečenstva osvietený pán biskup išol na valné shromáždenie, kde na viacerých odborných zasadnutiach predsedníctvo zastával. Navrátiťšieho sa domov osvieteného pána biskupa katolíckeho obecenstvo slávnostne privitalo na košickom nádraží a v biskupskej rezidencii katolíckeho spolky a ústavy pripravili radostné ovácie z príležitosti jeho vyslobodenia z tohoto nešťastia. Viacerí ešte do Budapešti poslali telegrafické pozdravy. 19. septembra jeho osvietenosť odcestoval do mesta Homonna, aby tam celkom znovu opravený kostol posvätil. V Košiciach, ponevác 20. septembra, akožto v deň sedembolestnej Panny Marie, odbavoval sa tam veľký odpust na kalvárii, slávnosť z príležitosti 50-ročného kňazského jutilea rímskeho pápeža Piusa X. preložená je na 27. septembra. Ludvík Balás biskup rožňavský po valnom shromáždení viacej dní bavil sa ako hosť osvieteného pána biskupa v Košiciach a pri tej príležitosti sosošasil svojho vnuka Kornela Balás so slečnou Edisou Bercelly, dcérou Eugena Bercelly predsedu kráľovskej tabule. Pri sobáši držal osv. pán biskup krásnu reč a prí'omné bolo početné obecenstvo. Na VIII. valnom shromáždení katolíkov Uhorske krom osvieteného pána biskupa účasť brali: Ondrej Kozora praelát, Alojs Tomesko praepošt, dr. Engelbert Mázy, hlavný direktor okresu košického, P. Vavrínek Bukács dominikán, Ludvík Konrády vojanský kaplán, Franc Holló katolícky redaktor, Barnabás Toš biskupský ceremoniár. — Viktor Szellej farár

Vyučovanie slepých.

v Czirókahosszúmező bol 10. septembra do úradu farského skrze Ondreja Lehoczky vicedekana inštalovaný. — Barnabás Bódy, farár z obce Göncz utvoril vo svojej fare marianskú kongregáciu a prijal do nej slávnostne 36 dievčienec.

Chýry zo Šariša. *Prešov.* V deň nalezania svätého kríža, 14. septembra na tunajšej kalvárii odbavoval sa veľký odpust, pri ktorej príležitosti držal kázeň Ondrej *Hodobay*, praelát a kanonik prešovský, bývalý vizitátor apoštolský v Amerike. Kázeň na prítomných učinila hlboký dôjem. — Z príležitosti 10 ročnej pamiatky smrti kráľovnej Alžbety praepošt-farár Adalbert *Zaborovszky* odbavoval slávnostné rekvie, na ktorom so stoličnými úradníkmi prítomný bol aj župan Baltazár *Semsey*. — Členovia stoličného výboru povolani boli cieľom sostavenia praelimináru na 1909. na 20. septembra ku shromaždeniu. Je to ozaj neslušná vec, že stolica v nedeľu vydržiava shromaždenie, lebo tým zlý príklad dáva ľudu. — Na VIII. valnom shromaždení katolíkov Uhorska z duchovenstva šárošskej stolice boli prítomní: Peter Hartsár praepošt z Kisszebenu, Anton Korányi opát, hlavný dekan šárošskej stolice a farár bardiovský, Anton Kleinovszky titulárny kanonik a farár z Nagysáros, Jozef Vasko vicedekan a farár zo Zboró, Ján Frimmer farár zo Sztankohermány. — Mikuláš Nagy profesor školy reálnej levočskej zasnúbil sa so slečnou Žofiou Szinyei Merse, dcérou Kalmana. — *Sobvár.* Medzi malými defmi vypukol šarlach z ktorej príčiny školy sú zatvorené.

Chýry zo Spiša. Že je v Amerike teraz veľká bieda, ukazuje aj nasledujúci smutný pád Istý Karol Harman z Vyšnej Šunavy, napriek svojej všemožnej usilovnosti, ani na cestu si nemohol v tej tak veľmi vychválenej Amerike zarobiť. Aby sa k svojim vrátil mohol, z domu mu museli peniaze poslať. Aj vybral sa na cestu, ale to, že mu z domu museli peniaze poslať, tak ho mrzelo a tak sa haňbil, že keď už blízko svojej dediny bol, na lúke v jednej šope sa obesil. — V Novej Vsi Juliusová Kentnerová, následkom jedenia jedovatých, planých húb, veľmi ťažko ochorela. Len zaraz poskytnutá šikovná lekárska pomoc ju zachránila životu. — V Levoči sa Mikuláš Farkas, mäsiarsky tovarýš dňa 7. septembra v jednej kréme zastrelil. Uďajne preto, že nemohol dostať za ženu to dievča, ktoré si veľmi zamiloval; ponač bolo chudobné, rodičia mu to niako nechceli dovoliť. O, koľko nešťastia sa už stalo následkom silenia rodičov ohľadom ženby. — Tiež v Levoči Ján Fekete, stoličný hajdúch zbadal, že po nociach mu moc ovocia kradnú. Šiel teda z revolverom

vartovať. V pondelok v noci sa dakto prerútil cez plot, keď to videl hajdúch, vystrelil z revolvera. Zlodejovi, ktorý bol cigáň, vnikla guľka cez chrbát do pľúc. Sotva zostane pri živote. — Ernest Winkler, spiškosobotský hlavný slúžny si zasnúbil slečnú Annu Tóth, dcéru debrecínskeho apatekára. — Karol Sefcsik, r. kat. učiteľ z Baldovec, ktorý teraz do penzie ide, dostal za svoje 44-ročné horlivé učiteľské účinkovanie od ministra výučby listinu uznania. — Na Bindte 43 ročný banický koval medzi robotou náhle zomrel; porazilo ho. — Spišský biskup, dr. Alexander Párvy, vo svojom 16-om obežnom liste sdeľuje to pekné napomenutie, ktoré terajší slávne panujúci pápež kňazom dal, potom oznamuje smrť farára Hábra, odporúca maďarské noviny pre deti «Kis Pajtás» a na sedem rim. kat. učiteľských staníc vypisuje súbeh; v 17-om svojom obežnom liste ale udá spôsob, na aký sa má sláviť 50-ročné jubileum kňazstva pápeža Pia X. — Naše Vysoké Tatry sú celkom pokryté sňahom, ako by už tu bola tuhá zima. — V Hanušovcách ležiaci Gergelovský zemanský majetok i s pekným kaštieľom kúpil teraz za 200 tisíc korún staroveský advokát Ignác Klein (žid). Celý majetok obnáša 720 jutár. Teraz už niet v Magure okrem Salomona, kresťanského zemepána. Veľká škoda, že to neodkúpili hanušovskí gazdovia! — V Starej Vsi žije jedon už veľmi starý židovský manželský pár. Manžel, menom Hermann Unterberger má už 102 rokov a jeho manželka 100. Už 76 rokov žijú spolu. Potomkov majú doteraz asi 60.

Oheň. V Moravskom Lieskovom dňa 8. t. m. na jedných kopaniciach vypukol oheň, ktorému padlo v obeť viac domov a humien hlavne preto, lebo kopanice ďaleko ležia od obce a tak pomoc nemohla zavčasu doraziť.

Nedeľný odpočinok v krčmách. Z Makóva sdeľujú, že mestský výbor svoje na krčmy sa poťahujúce nariadenie tak zmenil, že krčmári v sobotu od 5. hodiny večer až do pondelku rána nesmú pálené vymeriavať. Nariadenie podajú ministromi vnútra cieľom odobrenia, taktiež aj všetkým právomocnostiam a mestám so sriadeným magistrátom.

Malú Pešť pripoja ku hlavnému mestu. Ako je známe, vláda v Malej Pešti dá postaviť 6000 robotníckych domov. Ministerpredseda žiada, aby robotnícke domy patrily k hlavnému mestu a preto zaviedli vyjednávania v záležitosti pripojenia Malej Pešti ku hlavnému mestu. Počas porád hneď pri prvom kroku ale vyskytly sa prekážky. Na porade zúčastnivší sa hlavnomestskí zastupitelia žiadali, aby časť Malej Pešti ležiacu

Kto žiada požičku?

Kto na svoj majetok záložnú požičku mieni si vypožičať, tak nech sa s dôverou obráti ku «Kis-birtokosok Országos Földhitelintézet» Budapešť, V., Géza-u. 2. (svoj dom). Tento ústav dáva tak malú ako aj veľkú požičku, preto aby bolo spomoženo stredno- a malo-hospodárom. Pre toto požičky už od 300 korún dáva. Kto veľké úroky prinútený je od jeho dlhu platiť, tomu náš ústav s lacnou požičkou ľahko môže pomôcť na jeho dávaním tejto požičky spojené. Požičky sa dávajú do polovice hodnoty majetku. Keď dlžník poriadne platiť, ústav náš požičku nemôže vypovedať, ale dlžník svoje dlhy bárstedy, lebo v celkosti alebo v čiastkach bez všetkých pobočných výdavkov môže si splatiť. Pri parcellovaní na pomoci je v každom ohlade. Ústav na jednoduchý list bár komu schotue ovnoveda.

na východnom boku Üllöjskej cesty pripojili ku Kőbányi, ostatnú časť ale ku Francovmu predmestiu. Obyvatelia Malej Pešti ale radi by oratovať zo svojej autonómie toľko, koľko možno a to žiadali, aby Malú Pešť, čo osobitný okres pripojili k hlavnému mestu. V tejto veci sa ešte nestalo dohodnutie, ale zákonný návrh o pripojení Malej Pešti k hlavnému mestu vláda ešte v jaseň predostre snemovni vyslancov.

Nové fabriky. Z Vrútok oznamujú, že na Horniakoch založia teraz viac nových fabrik. Najnovšie v Turanoch založili fabriku na pálenie vápna a na tehly a fabrika už koncom tohoto mesiaca začne účinkovať. — Na Vrútkach cudzozemskí podnikatelia založia fabriku na zámky. — Jedon nitriansky obyvateľ ale s kapitálom 20 tisíc korún založí fabriku na konzervy zo zemiakov. Fabrika táto otvorí sa budúceho roku.

Lapený závratník. Žilinská pohraničná polícia v noci 11. septembra chytila v Neubauerovom hoteli v Novom Meste nad Váhom (Vágújhely) 48-ročného Pavla Spitzera, ktorého budapeštianska polícia kurrentovala a ktorý klamal devy sľubujúc im manželstvo a pre dvojženstvo bol i trestaný. Spitzer pod menom Pavel Csatar cestoval po vidieku s kinematografickým divadlom a aj v Novom Meste nad Váhom chcel vydržiať kinematografické predstavenie, ale tamojšia žandarméria stroj sekvestrovala a neskoršie i jeho sameho chytili.

Boj medzi žandármi a cigáňmi. Z Ivaniče (Horvatsko) oznamujú, že medzi obcami Polane a Jalzevac na hradskej ceste viedla sa tieto dni skutočná vojna. Cigáni napadli a do krvi zbili viacerých kupcov s koňmi a keď prišli žandári, aj týchto napadli. Žandári jedného cigána zastrelili a viacerých z nich ranili; jedenásť cigánov zatkli a odovzdali súdnej stolici v Záhrebe.

Zatknutý bankár. Budapeštianska polícia opäť zatkla jedného nebezpečného, šudierskeho bankára. — Zatknutý bankár sa volá Julius Wechsler, pochádza z Budapešti a má 35 rokov. Pri vypočutí povedal, že je direktorom banky, v skutočnosti ale neni natoľko direktorom, lež zakladateľom bánk. Wechslera preto zatkli, pretože ho pre falšovanie súkromných listín viacerí oznámili. Wechsler pred poldruha rokom s niekoľko tisíc korunami založil «Budapeštiansku sporiteľňu na pravom brehu». Základný kapitál činil 150 tisíc korún a z tohoto kapitálu potom Wechsler založil aj Hlavnomestskú sporiteľňu III. okresu. Potom rýchle jedno za druhým zakladal banky asice v obci Pilisvörösvár filiálku Budapeštianskej sporiteľne na pravom brehu, Budínsku sporiteľňu a od viac týždňov usiloval sa i vo Vacove založiť peňažný ústav. — Že jaké šudierstva páchal pri zakladaní bánk bez kapitálu, to je teraz úlohou polície objaviť.

Osud vystahovalcov. Z Hamburgu oznamujú, že na americkom parníku «Pennsylvania» zastrelil sa uhorský vystahovalec, päťdesiatročný Ján Hadek preto, lebo mu na lodi ukradli 100 dollárov. O hodinu ne-

skoršie následkom srdcovej porážky zomrel aj uhorský občan Marsza. Obidve mŕtvoly pri obvyklej ceremonii pochovali do mora.

Pozvanie. Budapeštiansky Katolícky Delnícky Kruh usporiada dňa 27. septembra (v nedeľu) r. 1908 v zahrade u Böhma (VIII., Práter ulica číslo 26. Futó ulice na rohu vinobrannú tanečnú zábavu, na ktorú ctené obecnstvo katolícke úctive povoláva Správa Kruhu. Poriadok: Oberanie hrozna, hroznová koruna, hra na koľky, tombola, svetová pošta, civilné manželstvo. Spevy. Tanečná zábava, pri chýrnej hudbe, ktorá nám bude slúžiť k obveseleniu ducha. Vstupné: v predodpredaji 80 halierov, pri pokladnici 1 koruna. Začiatok presne o 4. hodine po obede. Čistý výnos venuje sa sirotám odumretých členov kruhu. Vstupenky dostať: V miestnosťach kruhu (VIII. Práter ulica 6), u gazdu J. Krajčí, J. Sviba (VIII. Dobozi ulica 41), M. Krajčí (IX. Külső-soroksári út 31), J. Kaprál (V. Bálint ulica 1). A. Rőszler (VII. Dob ulica 14), M. Boroven (VI. Andrassy út 110), T. Trnka (VIII. Nagyfuvaros ulica 25), J. Pinka (VIII. Nagytemplom ulica 6), J. Hupčík (V. Visegrádi ulica 6), M. Šefranka (VIII. Madách ulica 18), A. Branický (VIII. Tömő ulica 52), E. Koreň (VIII. Tömő ulica 32), J. Bartek (VIII. Örömvölgy ulica 44), J. Jonec (VIII. Nagytemplom ulica 6), J. Kupčuliak (VIII. Örömvölgy ulica 26), A. Tomka (IV. Korona ulica 9). — Zábavu usporiadajúci prosia všetkých bratov a sestry slovenské, aby svojich známich a priateľov dovedli na túto vinobrannú zábavu, kde sa iste dobre a po svoj-sky zabavia.

HOSPODÁRSTVO.

Hospodárske úvahy.

Spísal Imrich Herczmanszky, tajomník hospodárskeho spolku nitrianskej stolice.

(Pokračovanie.)

Oračka.

Hlbkosť oračky nech rastie len postupne. Nakoľko možno, na jar nech roľa nevidí pluha.

Melnenie zeme je to, keď bez toho, že by sa zem prevrátila, sypkou ju činíme. Cieľ melnenia je ten, aby sa vlaha v zemi udržala a aby sme na povrchu role žiadnych hrúd nemali. Keď sa dopuká povrchie role, alebo keď jarinu chceme do jasenky siať, melní sa pôda motýčkami (extirpatorom) alebo bráňením.

Bráňením role môžeme docieľiť roztrhanie hrúd, zabránenie zrna, podporu vzrastu bujných ozimín a krme.

Cieľom *valkovania* (gúľania) role je zgniavenie a srovnanie pôdy; menšie semä sa do zeme dostane, mrazom vytiahnuté korene sa do zeme vtisnú. Valko-

vanie nedrží v zemi vlahu, jako si to mnohí myslia; ba naopak účinkuje, pretože vrchná tvrdá vrstva pomáha, aby sa trčila vlaha pôdy, jako to pri oraní strniska bolo spomenuté.

Tieto spomenuté nástroje hrajú veľmi vážny zástož, nadovšetko vtedy, keď musíme pod oziminu suchú pôdu orať a oračka je hrudnatá. Nadovšetko prstenový válek kantrí hrudy. Ale aj inokedy sa nám zídu tieto nástroje, čo podotkneme, keď bude o sejbě reč.

Hnojenie.

Z ničoho nenie nič; a tak i zasiaté semä potrebuje čosi, aby sa vyvíňoval koreň, bôt, kvet, zrno. Asíce potrebný je hnoj. Teda slabá bylina tak je utisnutá na potravu, jako aj živé zviera.

Medzi nimi je len ten rozdiel, že zviera môže sa slobodne pohybovať z miesta na miesto; kdežto bylina nie.

Bylina sa môže prirovnať k zvieratu k jaslám priviazanému. Dáme takému zvieratu do vôle krmu a vody, ticho bude stáť do času; keď ale nemá krmu, začne ručať a keď ani vtedy ešte nedostane krmu, zhynie. — Aj s obilím je to tak. Keď vždy na jednom mieste to isté obilie dorábame, príde čas, že sa obilie vždy horšie bude dariť, až tam konečne viac ani nerastie. Pôda síce zostane pôdou, len že je zbavená potravu rastlín, zem bude len hniezdom bylín, aby tam pustily klíček a koreň, aby tam isté miesto našly, žeby potom potrebné látky mohli do seba ťahať. Zem je ako tá komora, v ktorej sa nachodí tá potravu, z ktorej obilie žije a tá potravu je: odpadky bylín a zvierencie, rozsypané nerasty, povetrie a vlaha.

Aby sme teda nepochodili s roľami tak, ako s komorou zlá gazdina, ktorá ztadiaľ vždy len vyvláča, do nej ale nič nevnáša a len vtedy sa zľakne, keď je komora už prázdna; za včasu sa treba starať, aby sa naša pôda nestala chudobnou. Zem teda, aby vždy úrodná bola, dobre treba vždy obrábať a hnojiť. Obrábanie a hnojenie vládu dáva pôde. Oračka, bránenie, valkovanie, okopávanie premení silu pôdy, aby ju mohli vyúžitkovať byliny. Čím častejšie a lepšie oreme, tým lepšia bude aj naša úroda. Že kedy treba hnojiť, to od toho závisí, čo chceme dať do zeme. Keď by sme vdy len zrno dávali do zeme, tá by nám vypovedala službu; jestli ale v jednom roku dáme do zeme kopaninu, v druhom roku jačmeň, tretí rok krmu, v štvrtý rok smele môžeme zasiať do nej pšenicu, alebo raž. Keď budeme takýmto poriadkom siať role a dobre orať, brániť, valkovať a povážať, vtedy dobre a šikovne budeme hospodáriť. Aspoň jedna čiastka ról má byť zasiatá ladníkom, alebo ťatelinou. Ťatelina nefahá potrebné látky zeme z tadiaľ, z kadiaľ zbožie. Ťatelina má hlboko korene, ba i z povetria sa živí. Ťatelina ťahá z povetria a vpúšťa do zeme nitrogén, ktorý je potrebný k vyvinutiu zrna. Tú istú vlastnosť má aj ladník a všetky strukoviny. Tieto byliny sí preto aj vážiť musíme. Ony nám schystajú krmu, nefahajú silu pôdy, ba

naopak, ešte ju zväčšujú. Z tej príčiny každý na volačo súci roľník má hľadať, aby aspoň piata čiastka pôdy, ba až je možné, aby štvrtá čiastka pôdy bola zasiatá krmou, alebo strukovinou. Ťatelinu máme každý rok inde siať.

Nech si ale nikto nemyslí, že keď ťatelinu sejeme netreba hnojiť. Ba naopak, každý štvrtý alebo piaty rok treba poviezť roľu, aby sme dobrú úrodu dostali. Bohužiaľ, mnohí roľníci si nevšímajú hnoj dostatočne. Vyhádzu ho zo stájne a viac sa neobzrú oň, zadiaľ ho začnú na roľu vyvážať. To ale neni dobre. Keby sme lepšie opatrovali hnoj, každý košík hnoja by nám dal o dve kilá viacej zrna. Teda až veľmi by zaslúžil vzácny hnoj, aby sme sa oň lepšie starali.

Pohliadnime len do ktoréhokolvek dvora, čo tam vidíme? Hnoj je porosýpaný po celom dvore a tak je vystavený dáždu i slnku. Hnojovka ale, táto sila hnoja, vyteká von na ulicu. Z hnoja sa sila vymyje, vypáchne, a na roľu príde slama bez ceny. Potom sa ale čudujeme, že ani pohnojená roľa nám nedonáša dobrej úrody. Príčinou toho je to, že hnoj nebol patrične opatrovaný. — Na budúce teda majme starosť aj o hnoj, ktorý sa na dvore nachádza. K tomu je potrebné, aby sme mali pre hnoj dobré miesto, ktoré sa v zimnom čase bez výdavkov dá zhotoviť. V tejto veci dávam hospodárom nasledujúcu radu.

Miesto pre hnoj treba dobre vybrať. Aby ono nebolo ďaleko od maštale, nech je ale ďaleko od studne, nech je zachránené pred vetrom a leží v chládku. Nech ho a ni vetor nesuší, ani slnko naň nepáli. Kvadrátne siaha nech padne na každý kus lichvy. Kto má 4—5 kusov lichvy, ten priestor má byť 2 siahly široký a 3 siahly dlhý. Okolo treba koly potĺcť do zeme a zem vykopať a vyhádzať, aby jama aspoň na stupeň bola hlboká. Dno a boky jamy treba dobre utĺcť, aby hnojovka nevsiakla do zeme. Asi na krok ďalej treba na meter širokú a na poldruhá metra hlbokú jamu vykopať. Túto jamu spojíme s hnojovou jamou. Do tejto jamy má tiecť hnojovka.

Mohlo by sa to aj cifovanejšie vyhotoviť, len že k tomu by byly groše potrebné. Keby ale kto lepšie miesto chel mať pre hnoj, hospodársky spolok nitriansky mu zdarma a vďačne posluží s radou.

Jamu hnoja potom križom na dve čiastky treba prodeliť. Na prostriedku sa musia dva koly zatĺcť. Hnoj sa dáva najprv na jednu polovicu. Keď hnoj už vyše chlapa leží, potom sa prehodí do druhej polovice. — Takto hnoj dobre dozrie a nestane sa nám to, že pri vyvážaní z polovice vozíme von zreľý hnoj a z polovice len slamu. To je totižto veľmi vážna vec, aby hnoj zreľý bol, keď ho vozíme, lebo len taký hnoj nám zabezpečí dobrú úrodu. Keď hnoj do jamy dávame, nehádzme ho na jednu hromadu, lež ho rozložme a ugniavme. V lete sa musí hnoj polievať hnojovkou každý týždeň, v dobe mokrého počasia dostačí za dva týžne raz poliať hnoj. Keď sa hnoj usadne, je zreľý. Môže sa vyvážať. Jestli ho nemôžeme vyvážať, musíme

ho zemou pozakrývať, aby z neho sila nezmizla. Potom ho môžeme aj s tou zemou vyviezť.

Spomenut musím, že aj vyvážanie hnoja požaduje veľkú bedlivosť. Hnoj nemá dlho stáť v kopcoch, lež ho treba rozhádzať a hneď zaoarať. Skutočný choseň nám dá hnoj len v tomto páde. Hnoj preto nesmie dlho stáť v kopcoch, pretože keď nám namoknú kopce, dažď vymyje silu z hnoja, ktorá vsiakne pod kopec do zeme. Tu poľahne zbožie. Hnoj hneď zaoarať ale preto treba, aby slnko a veter ho nepozbavily sily.

Okrem maštalného hnoja sú aj iné odpadky, ktoré obyčajne na vniivoč vychádzajú. Črevá, krv, nezrelá zelina, listie stromov, popol, sadza; tieto veci sa obyčajne len po dvore považujú. A veď pasienky a lúky by sa tešily týmto veciam. Keby sa ale tieto veci len v kusoch von povyhádzovali, by nám len zašpinily pasienky a lúky.

Keď ale tieto rozličné odpadky posbierame, musíme ich nechať do času stáť, aby zhnily a vtedy sa stane výborným hnojom. A preto treba všeliakú zgerbu posbierať, aby sme mali z nej cenný hnoj. Len že neni dosť tie odpadky na kopu pohádzať. V boku dvora musíme asi tri metre široké a tak dlhé miesto vyhladať, na každý roh toho miesta vrazíme kôl a sem vláčime všeliaké odpadky. Keď je tá kopa asi na stupeň vysoká, treba ju hnojovkou popolievať a zemou zakryť. Potom na to zas hádzeme smeti a pokračujeme v práci tak, ako pri prvej vrstve. Keď je už kopa vysoká, otvoríme ju na boku a keď vidíme, že už hnije, celú kopu prehádzame, aby sa smeti so zemou dobre smiešaly, medzitým ale nesmieme šanovať polievanie hnojovkou. — Potom to musí stáť, zakiaľ sa všetko na tmavú pôdu neobrátí. To prehadzovanie potrebné je každé tri mesiace, pri čom to častejšie polievať máme hnojovkou. Potom ten «kompost» rečený hnoj na roľu, na lúku, na pasienok vyvážať môžeme v čas mrazov, a nie pri vlhkom čase, aby sa lúka nedogniavila. Na jar ale, keď krčince rozhadzujeme, treba pobrániť lúku a posbierať tie drevá a kosti, ktoré sa ta s kompostom, to jest s hnojom dostaly, aby nezavadzaly koscom.

Mimo tohto hnoja musím ešte aj inakší drahocenný hnoj spomenúť. To jest ľudský výkal. Tento stojí päťkrát toľko, nežli iný hnoj a preto ho treba dobre posbierať. Najlepšie je jamu záchodu (hajzla) spojiť s jamou hnojovky. Až máme zbytočnú hnojovku, treba ju vyviezť na lúku, alebo na roľu, len že treba do nej dve tretiny vody naliať. — Čistá hnojovka by vypálila trávu. Sila hnoja je v hnojovke.

Takto treba s hnojom zachádzať. Keby sme ale pri tomto všetkom slabú úrodu mávali, treba viac lichvy držať a kupovať kunštovný hnoj. Ale aj s takýmto hnojom máme opaterne zachádzať, pretože každý kunštovný hnoj neni súci pre každú roľu. Treba sa poradiť s učeným statkárom, aký hnoj máme kúpiť a koľko sa má vysypať na jedon hold. Na našom videku superfosfát a káli sú najosožnejšími hnojami. Kto si chce zaopatriť kunštovný hnoj, najlepšie je, keď sa v tejto veci ku

daktorému spolku, alebo ku samému hospodárskemu spolku nitrianskemu obráti. Tí najlepšie povedia, kde dostať lacno dobrý hnoj kunštovný. U ktoréhokolvek kupca nekupujme kunštovný hnoj, aby sme sa neoklamali. Sú takí kupci, ktorí miešajú popol, piesok do kunštovného hnoja a potom draho predávajú tú miešatinu, jako dobrý prach.

Len ten gazda hospodári dobre, ktorý aspoň každý štvrtý-piaty rok povozí svoje roľe. — Na uhorský hold zeme sa má vyviezť aspoň 250 metrických centov maštalného hnoja.

(Dokončenie nasleduje.)

DOPISY.

V Turzovke, dňa 11. septembra.

Pochválen Pán Ježiš Kristus.

Velactený Pán Redaktor!

Prosím o uverejnenie tohto môjho dopisu v našom milom «Krestane».

Ďalej čakať nemožno. Príď k nám ty vzácna «Jednota Katolíckeho Ludu»! Či svitne už raz na nás ten slávny deň, keď ty ku nám zavítaš? Príjdy čím skôr, budeš vitaná.

Dňa 10. tohoto mesiaca väčšia čiastka Turzovky mala smútok. Kňaz som; videl som už mnoho ľudskej biedy, srdce mám už otúžené, ale i mne slzy vypadly z očí v ten deň. Prečo? Snáď preto, že — je tomu už 10 rokov — zlostný človek vyhasil život našej milovanej kráľovnej Alžbety? Áno, i pre zlosť som slzy ronil, ale zvlášte zaplakal som nad nevedomosťou. — Otec, ktorý hrdluje a trápi sa, aby čo len niečo zanechal svojim dieťkam, otec, ktorý už 13 rokov je prižený na Turzovke, otec, ktorý už od dlhého času platí porcie obci a proti ktorému predstavenstvo obce nič nemá, preto, že nezná zákon «per šúp» je vyhnatý z obce so ženou a s dieťkami. Strašné i pomysleť! Trojročné dieťa musí prekonať cestu 22 kilometrov dlhú. Štyritisíc korún hodný majetok zostane na jednu starú osobu zverený. Kto je tu vina? Hľadám odpoveď a bojí sa jej, lebo mi hučí bez prestania v hlave: ten človek neznal zákona a nenašiel človeka, ktorý by ho bol rozumne zastával, preto musí zanechať krb, za ktorý sa v Amerike tri roky trápil; nehlásil sa o občanské práva, musí sa vzdialiť.

Nenechajme bratia tento pád bez osohu zanoriť sa do hĺbočiny minulosti. Učme sa hasiť, dokiaľ horí dom suseda. Keď bude u nás horeť, práca bude márna. — Poďme pod zástavu «Jednoty Katolíckeho Ludu». Ty nás uč zákon poznať, ty nás zastávaj, Katolícka Jednota! Veď tvoj program je: «Právo ludu chrániť»;

zákon hlásať; spravodnosť hájiť!) Chcete sa obznámiť s týmto pekným programom? Príďte na faru, tam sa o ňom obsirnejšie dozviete. Každý, komu záleží na dobrobyte obce, alebo vlastnom záujme, nech sa k nám prihlási. Budeme hľadať lieky, potechu, pomoc u Jednoty Katolickeho Ludu.

Hor sa teda bratia! Vyzdvihnime zástavy Jednoty a pošliapeme hlavu hada, ktorý sa volá nespravodlivosť a samoláska.

Napred v mene Božom!

Ján Bresztyenszky,
váš turzovský kaplán.

Z Hrušového.

Pochválen Pán Ježiš Kristus!

Velactený Pán Redaktor!

Úctive prosím, ráčte v «Kreštan»-e uverejniť tieto riadky.

My bývame na okolí veľmi miešanom. Aj luteránov máme tu do sýtosti. My sa ale dobre držíme, ešte sme nikdy netisli voz toho podlého liberalismu. Ludovej strany zástava nám je milšou, nežli čokoľvek iné. — Duchovní otcovia nášho okolia, verne svojmu povolaniu, sebaobetive pracujú pod práporom Ludovej strany za obecné dobro nášho drahého ludu, ktorý toľko musel stonať a trpeť, zakiaľ tí hnusní liberáli mu sedeli na krku. Náš pán notár, v duchu zákona, nemieša sa do politiky. On svedomite úraduje, domnievajúc sa, že nech neodvislí ľudia robia politiku, ktorým to zákon nezakazuje.

S kresťansko-ludáckym pozdravom

Ján Vretal.

Stará Ves (Szepesófalu).

Pochválen Pán Ježiš Kristus!

Mnohovážny Pán Redaktor!

Prosím o láskavé uverejnenie týchto mojich riadkov v našom «Kreštane».

Staroveských židov veľmi mrzel ten dopis, v ktorom o nich bola reč, trebárs každé slovo bolo čiročistá pravda. — Tak sa zdá, že sa haňbia za to slovo «žid».

Ja ale nemôžem za to, že nechcú byť kresťanmi. Teraz — ako som počul — niektorí z týchto potomkov Abrahama, myslia, že tento dopis kňaz písal, ľud proti kňazom huckajú a ich pohaňujú. Ľudia milí, nesadnite im na lep, oni by vás odcudzili chceli od kňazov, ktorí na vašom duševnom a hmotnom povznesení pracujú, vás pred úžerou bránia a vzdelávajú, aby potom s vami svedolne jednať a vás do svojich ostrých pazúrov dcstať mohli. — Nedajte si od nich hanif vašich duchovných otcov. Povedajte im: «Tám máte vášho rabína, do našich kňazov vás nič!» Už by ráz treba bolo koniec urobiť tej neslýchanej bezočivosti toho dovandrovaného národa.

V tom dopise bola jedna vec mýlne udaná, čo teraz opravím. — Ten spomenutý cenný obraz nie je obraz hlavného oltára, ale obraz bočného oltára, ktorý

predstavuje Pannu Mariu s korunou, s krížom a s Ježiškom.

Ten obraz, ktorý z pätnásteho stoloetia pochádza, bol predtým už tri rázy premalovaný, takrečeno už celkom bol ztratil svoju počiatocnú formu, teraz ho Hanula, ten síkovný maliar z Chrasty, pekne obnovil, a síce tak, ako bol pôvodne. Ten obraz má názov: «B. M. Virg. Consolatrix», to jest: Preblahoslavená P. Maria Potešenia. V našich krížoch a zarmútkoch utiekajme sa dôverne k Matke Božej, ona nás v každom páde poteší. Veľký obraz hlavného oltára nevyobrazuje «Nanebevzatie Panny Marie», ale «Ružencovú Pannu Mariu».

Na konci tohoto môjho dopisu ešte aj to spomeniem, že staroveskí gazdovia sú veľmi rozhorčení preto, že im vrchnosť niako nechcela dovoliť, aby svoju katolícku školu zo šindlami obili; židovskému krčmárovi ale dovolila. Veru to každému zle padne, keď vidí, že mu inou mierou merajú, ako druhému.

Spravodlivosť nado všetko!

Priateľ ludu.

Zo Solčian.

Pochválen Pán Ježiš Kristus!

Ctený Pán Redaktor!

Prosím o láskavé uverejnenie tohto môjho dopisu v našom milom «Kreštane».

Naša tichá dedinka leží na ľavom brehu Nitry, pravo Topolčian. Tuto neni liberálnych Judášov. A keby sa aj len jedon našiel, nás všetkých by to mrzelo v tej najväčšej miere. Hlúpe národniarstvo tu nemá pôdy. Ľudia tu len «Kreštana» čítajú. Veľmi nás mrzí, že pán hlavný slúžny, Alojz Markovič, tak veľmi má v žalúdku našu ludovú stranu, ktorá mu v Seneci proti národniarom tak znamenitú službu konala. Bez ludovej strany by nebol býval zvolený Emódy a bez Emódyho ťažko by bol dnes Markovič hlavným slúžnym. My sme si želali, aby Tóth nebol zvolený znovu u nás za hlavného slúžneho, dnes ale by sme ho vďačne nazpät prijali. Pod Tóthom podarilo sa nám nadobudnúť kresťanskú krčmu, v ktorej si dobrého nápoja uchlipneme v dobe pravdivého mádu.

Kovarčania ešte vždy banujú, že pri poslednej voľbe do stoličného výboru na liberálov hlasovali, jako sa ponosujú, svedomie ich hryze. Aj ich môže hrýzť. Ale všetko sa dá napraviť, len taký hriešnik nie, ktorý sa nechce polepšiť; najprvším znakom polepsenia ale je lútosť nad spáchaným zločinom.

Černidlo mi vyschlo, papier mi vyšiel, pero sa mi zlomilo, teda koniec mojmu dopisu.

S najhlbšou úctou a pozdravom

Ján L., ľudák.

**Zadovažujte predplatiteľov pre
«Kreštan-a»!**

Odkazy redakcie.

Nitrianski Dopisovateli. Pán tajomník hosp. sp. nemohol by zase kúsok toho hospodárstva poslať?

F. K. K. Dopis sme zničili.

B. N. T. «Ludové Noviny» sme nedostali.

Vyzvanie k predplateniu.

Predplatná cena našich novín je:

na celý rok 4 koruny

na pol roka 2 koruny

na štvrt roka 1 koruna.

Do Ameriky: Na celý rok 8 korún. — Do Pruska na celý rok 6 korún.

Tých ctených predplatiteľov, ktorí sú v Amerike alebo v Prusku a ktorí neposlali nám vyššie označené predplatné, prosíme, aby si čím skôr vyrovnali svoje predplatné podľa hore označeného vyzvania.

Kresťania katolíci, čítajte len dobré katolícke knihy a časopisy!!

Ceny potravných článkov.

V Budapešti, 19. septembra

Úradne značené ceny za 100 kilogramov. *Pšenica*: tiská K 22'50—23'50, stolnobelehradská K 22'30—23'20, peštianska K 22'30—23'20, banátska K 22'50—23'50 — *Raž*: prvotriedna K 18'60—18'75, druhotriedna K 18'25 do 18'50. — *Jačmeň*: prvotriedny K 15'75—15'90, druhotriedny K 15'40—15'65. — *Proso*: K 12'00—13'00 — *Ovos*: prvotriedny K 16'40—16'60, druhotriedny K 15'80 do 16'30. — *Kukurica*: Kor. 16'55—16'70. — *Repica*: 31'50—32'50 K.

Múka pšeničná:

č.	0	1	2	3	4	5	6
K	17'20	16'90	16'60	16'30	16'00	15'70	15'30
		č.	7	7½	8		
		K	14'20	12'80	7'80		

Za 50 kilogrammov i s vrecom.

Drobné otruby: K 5'70, hrubé K 5'90.

Strova: Fazuľa obyčajná biela K 19'50—20'00, fazuľa strakavá K 14'00—15'00. — *Hrach*: nelúpaný,

čistý K 26'00—28'00, lúpaný K 24'00—46'00. — *Šošovica*: čistá K 40'00—58'00. — *Konopné semä*: K 23'00—25'00. — *Mak*: K 52'00—54'00. — *Rasca* (kmin): Kor. 104'00—108'—. Všetko po 100 kilogr.

Sviňská masť: budapeštianska K 146'00—147'00, vidiecka K 000'00—000'00.

Slanina: mestská 4-kusová K 119'00—120'00, 3-kusová K 123'00—124'00, vidiecka K ———— za 100 kilogr.

Ďatelínové semä: Červená ďatelina K 000'00—000'00, lucerna jasnozorná K 000'00—000'00 za 100 kg.

Lekvár: srbský (z r. 1907.) K 9'25—9'50, bosenský (z r. 1907.) K 12'50 po 50 kilogr.

Slivy: (z r. 1907.) bosenské (100 kusové) K 11'85—12'—, (z r. 1907.) srbské (100 kusové) K 10'00— — po 50 kilogrammoch.

Petrolej: Fiumánsky krystalový K 37'00, fiumánsky White-Star (***) K 31'00 za 100 kilogr.

Koloniálny tovar: *Cukor* v klobúkoch K 78'50 do 79'00, kockový K 80'50—81'00, žltý K 78'50—79'00 za 100 kilogr.

Špiritus: Rafinovaný odanený vo veľkom K 181'00 do 181'50. Denaturalisovaný, ku priemyselným účelom jeden baril 51'50—52'00.

Zemiaky: (hornouhorské) ružové K 4'00—4'50, žlté K 5'00—5'20 za 100 kilogr.

Vajcia: prima uhorské K 80—82, od Tisy K 78—00, sedmohradské K 77—00 jedna kystňa, obsahujúca 1440 kusov vajec, vo veľkom.

Maslo: k čaju K 2'00—2'30, k vareniu K 1'40—1'50, syr 10—12 h., všetko v kilogrammoch vo veľkom.

Drúbež (hydina) živá. Husy kŕmené K 1'32—1'44 kilogr.; kurence k smaženiu a k pečeniu K 1'30—2'40, sliepky na polievku K 3'20—3'40 za jeden pár.

Kresťania, kupujte len u kresťanov!

Hotové postele.

Z červeného čínovatu 1 dobre naplnená perina. alebo 1 zpodná perina 180 cm. dlhá 116 cm. široká K 10.—, 12.—, 15.—, 18.—

1 metre dlhá, 140 cm., široká K 13.—, 15.—, 18.—, 21.—. Poduška 80 cm. dlhá 58 cm. široká K 3.—, 3.50, 4.—, 99 cm. dlhá, 70 cm. široká K 4.50, a 5.50. Krom toho šotovujeme vo veľkosti dla vôle. Trojdielovú srstennú matrac na jednu posteľ K 27.— lepšej jakovosti K 33. Zasielky vyše 10 korún franko s poštovou dobierkou. Výmena a navratenie dovoľuje sa pri náhrade porta. Benedikt Sachsel, Lobes 912. pri Pilsen (Čechy).

Oznamy prijíma

administrácia

„Kresťana“

BUDAPEŠT,

Szentkirályi-ül. 28/a.

Neváhajte, keď vás hlava
bolí lež potrebujete hneď

Beretvás-pastilly

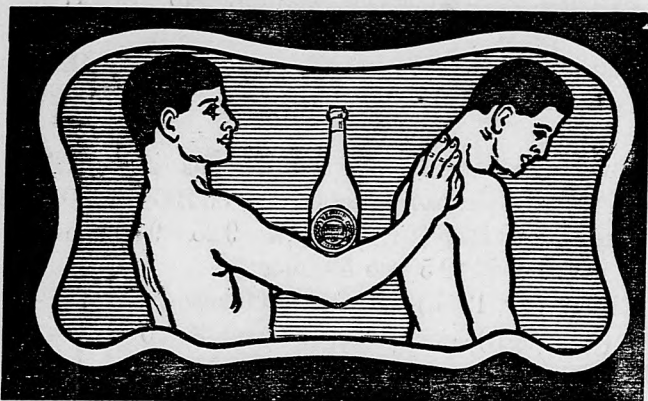
ktoré za desať minút zastavia najtuzšie migrén-hlavyboenie. — Cena K 1.20. Lekárnu odporúčaný liek.

K dostaniu v každej lekarni a drogerii.

Dorába Tomáš Beretvás, lekárník Kispest. Pri 3 škatulkách zasielka franko..

BRÁZAY SLANÝ-VINOVÝ LIEH

AKO NAJLEPŠÍ

a nevy-
hnutelne
potrebný
liek.

Nesmie v
žadnej
domácnosti
chybovať.

Všade k dostaniu. • Varujme sa bezcenných padelanin.

Pri prádle ako pri tanci
Netreba mi žiadnej sily
Schichta mydlom v každej chvíli
Na bielo perem ako snah

Schichtovho jeleň znaku mydla

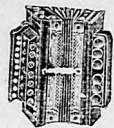
záračna intenzívna sila čistenia
spočíva na zvláštnom spôsobe jeho dorábania
z najlepších a vybraných látok.

Schichtové jeleň mydlo

šišaňa ruky, bielizeň. Spori prácu a unovanie
a šišaňa zdravie. Spori peňaze, čas a prácu.
30.000 K. záruka za čistotu.

Dobré harmoniky kor. 4-80.

Odpredaných 50.000 kusov.
Žiadne útraty cla Záruka.
Zamena povolená. Návrat peňazi.

No. 300³/₄ 10 tas-
tiiek, 2 registre.
28 hlasov, vel-
kosť 24x12 cm.
K 4.80. No. 657
1/4 10 tas-tiek, 1
registre, 28 hla-
sov, veľkosť 30x
15 cm. K 5.20. No. 656³/₄ 10 tas-
tiiek, 2 registre, 28 hlasov, vel-
kosť 30x15 cm. K 5.40. No. 305
³/₄ 10 tas-tiek, 2 registre, 50 hla-
sov, veľkosť 24x12 cm. K 6.20.
No. 663¹/₄ 10 tas-tiek, 2 registre,
50 hlasov, veľkosť 31x15 cm.
K 8.—. — No. 306¹/₄ 10 tas-tiek,
2 registre, 50 hlasov, veľkosť
31x15¹/₂ cm. K 8.50. No. 307¹/₄
10 tas-tiek, 3 registre, 70 hlasov,
veľkosť 31x15¹/₂ cm. K 9.50.

Záruka za peknú a správnú ro-
botu. Rozposielanie s poštovou
dobierkou. Dopisovanie v uhor-
skej reči. Cis. a kráľ dvorný líf.

JÁN KONRAD rozposielajúci
dom hudobného tovaru **Brüx**
číslo 1443. (Čechy). — Hlavný
cenník s 3000 vyobrazeniami na
žiadosť každému franiko a darmo

Hľadá sa tovaryš

Hľadám slobodného a
šikovného tovaryša stolár-
ského v stredných rokoch,
ktorý sa do budovnej a do
môblovnej roboty rozumie.
Podmienky sa ustalia dľa
dohovoru.

Ondrej Nálepka

stolársky majster v St are
Vsi (Szepesófalú).

Lačné české perie.

5 kilo nové
tmavé driapané
12 kor.
Biele mäkké,
jak páper 18
kor. — 24 kor.
Biele ako snah
mäkké ak páper, driapané 30
kor. 36 kor. Rozposielanie s
dobierkou franco; zamenenie a
nazpät prijati je pod touti vynim-
kou dovolenéjšti sa poštové
útraty vynahradia. — **Benedikt**
Sachsel, Lobes Nr. 135 (pošta
Pilsen Čechy.)

Pýtajte si

zdarma a franko moj hlavný cenník s
vyše 3000 vy brazením hodin a tovaru
zo zlata a striebra atd.

Prvá dielňa hodin v Brüx **Hanns**
Konrad cis. a kr. dvorný líferant Brüx
číslo 1388 (Čechy).

Svajciarskeho systemu Roskopf patent hodinky K 5.—
Registované Orol Roskopf Anker Rem. hodinky K 7.—.
Opravdové strieborné remontoir hodinky K 8-40. Žiadne
riziko. Výmena povol-ná alebo návrat peňazi.

Najlepší český prameň k objednaníu.

Lačne perie na postel!

1 kg. sivé drápané 2 K, lepšie
2 K 40 h; polbiele 2 K 80 h;
biele 4 K, bele páperové 5 K
10 h.; 1 kg. veľmi fajne, ako
snah biele, drápané 6 K 40 h.,
8 K.; 1 kg. papierie, sivé 6 K,
7 K.; biele fajnové 10 K.; naj-
fajnejšie papierie z pis 12 K. —
Pri oblednaní 5 kg. franko. —

Hotové posteľe z hustej tkaniny červeného, modrého, bieleho
alebo žiteho nankingu, 1 perina. 180 cm. dlhá,
116 cm. široká s dvomi podhlavkami, každý 80 cm. dlhý, 58 cm.
široký, naplnený novým, sivým, veľmi trvácim perim 16 K;
polpapierie 20 K; papierie 24 K; jednotlivé periny 10 K, 12 K,
14 K, 16 K; podhlavky 3 K, 3 K 50 h., 4 K. Vývoz s postovon
dobierkou od 12 K počnúc franko. Výmena alebo návrat dovolené.
Za nezodpovedné návrat peňazi. **S. Benisch v Deschenitz**
číslo 826. Böhmerwald. Cenniky franko zdarma.

!!! S 16 prvými vyznačeniami !!!

Ludvik Kállai motor dielňa

Budapest, VI., Gyár-u. 28.

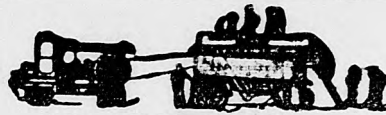
Odporuča pri uplnej záruke

benzin-motore ku mlynom a iným priemyselným
podnikom, taktiež

elektrické benzinlokomobil stroje ku mlatbe

s dvojim vystrojením ku čisteniu.

!! Úplná záruka za viborné mlatenie !!

!!! Jedina novota !!!

!! Najjednoduchší a najdokonalejší mlatebný stroj prítomnosti !!

Bez strojnika lahko k vedeniu bár ktorým týmždom aj medzi
domami slamou krytými. Cieľom rozšírenia týchto najnovších
strojov vymieňajú sa staršie parostroje.

Osobytná trieda pre stroje polného hospodárstva ako:

parostroje, mlyny, rajtare, stroje k mlateniu a ku siatin atd.

O nedostyžitelných zvláštnosti týchto strojov podáva

zpravy: P. baron Jozef Kemény, Maros-Némethi (Sedmo-
hradsko). P. Tóth Péterbagi, Csantavér (Stol. Bács.)

Cenník na žiadosť' zdarma a franko.

Kallós Nándor Darmo a franko

PRIVIGYE

kupec železného tovaru a
strojov Prievidzi odporúča
svoje prvej jakosti ručné
a rušné mlatebné stroje,
od Umrátha, rušné a sytá.
Veľký sklad škrizlice k
pokrytiu domov, portland
a romanského cementu,
sporákov, kachiel a želez-
ného tovaru každého druhu.
Prosíme o návštevu skladu
a žiadanie cenumíkov v čas
potreby. Mimoriadne lačne
ceny. Veľký výber.

posielam na žia-
dosť moj cenník s
viac než 3000 ob-
razmi rozličných
solidných nástroj-
ov hudobných.
Cis. a kráľ. dvorný
líferant

Ján Konrad

v ývozný dom hu-
dobných nástrojov Brüx č. 1442.
(Čechy). — Školské husle bez
sliacka K 4.80, 5.50, 6.—, 7.80.
K tomu sliacik K —.80, 1.—
1.80, Citary, harmoniky atd. na
sklade. — Riziko vytvorené! —
Žána povolená alebo navratenie
peňazi. Dopisovaaie v uhorskej
reči.